

MAKEDONIJA

Nakon propasti takozvanog realnog socijalizma, koji je propao zbog vlastitih problema nedemokracije i prihvaćanja tržišnih reformi, zemlje Srednje i Istočne Europe vratile su se u političkom smislu manje-više gdje su i bile prije nego što su kroz socijalizam okusile industrijalizaciju i masovno obrazovanje. Uz ekonomsku i socijalnu katastrofu koju su doživjele u posljednjih 25 godina, tranzicijske zemlje su i politički znatno nazadovale. Umjesto ideala razvoja i napretka, vladajuće klase istočno od linije Baltik-Jadran svoje su vladavine utemeljile na kombinaciji nazadnjaštva, napada na ženska i manjinska prava, i istodobnog bespogovornog sluganstva prema stranom kapitalu.

Uz sve pojedinačne razlike među zemljama, pokazalo se kako su ultrakonzervativizam i kompradorstvo najčvršći oslonci vlasti, a jedna od zemalja koja to najbolje ilustrira je Makedonija. Današnja se makedonska vlast Nikole Gruevskog hvali kako je najgora u Europi po napadima na radnička prava, kako je od svojih stanovnika napravila najjeftiniju i najobespravljeniju radnu snagu, a sve kako bi se dodvorila stranom kapitalu i njegovim interesima. Naravno, takva politika nije prolazila bez otpora. Sustavno i plansko osiromašenje makedonskog stanovništva pretvorilo je ovu zemlju u jedan od balkanskih centara širokog otpora proturadničkim politikama. Nema ni jedne zemlje u regiji koja bi se mogla pohvaliti s toliko protesta koji su u Makedoniji zadnjih nekoliko godina okupljali radnike, srednjoškolce, studente...

Kako bi se nosila s tim protestima vlada se oslanjala na dva sredstva – čistu represiju i stvaranje podjela. Teško je također naći i državu u regiji koja je više napadala svoje kritičare, novinare i aktiviste posljednjih godina kao što je to radila Makedonija. Brojna suđenja i sulude optužnice za izdaju i špijunažu, gašenje medija, nerazjašnjena ubojstva itd. samo su neka od sredstava kojima je država gasila kritiku. Paralelno s tim išlo je i stvaranje podjela. Makedonija je poznata kao zemlja sa mnogo etničkih i kulturnih zajednica. Tu osim Makedonaca u velikom broju žive i Albanci, Turci, Romi, Srbi... Svi su oni žrtve istih protunarodnih politika vlasti, ali teže će se zajedno boriti protiv tih politika ako ih se podijeli na suprotstavljene zajednice od kojih će svaka imati svoje etničke vođe koji će ih držati u miru.

Zbog snimki razgovora članova vlade koje su procurile tijekom

ove godine, danas je poznato da je vlada poticala i zataškavala ubojstva koje su činili pripadnici policije kako bi tu istu policiju mogla koristiti za svoje prljave poslove. Isto je tako poznato da je vlada provocirala i izazivala međuetničke sukobe kako bi nahuškala nezadovoljno stanovništvo jedne protiv drugih i ojačala potporu sebi kao "čuvaru reda". Ta su saznanja prošlog mjeseca izazvala dodatno jačanje protesta koji su zaprijetili da će vlast konačno srušiti. Unatoč velikoj mobilizaciji svih makedonskih zajednica i raznih dijelova stanovništva, to se ipak nije desilo jer se vlast održala poznatim sredstvima koje smo već spomenuli – prvo je poticala šovinizam kroz oružani sukob u Kumanovu za koji mnogi smatraju da je insceniran, a onda se naposljetku oslonila na zaštitu stranog kapitala i njegovih institucija.

U spas Gruevskom je prvo skočila Rusija, koja se nadala da će tim steći jednog saveznika na Balkanu, nema veze koliko kompromitiranog. Gruevski je ipak ostao kod svojih starih gazda iz SAD-a i EU. Potpuno zanemarujući zahtjeve i progovore brojnih prosvjednika, te su dvije sile sklopile dogovor između Gruevskog i opozicije po kojem bi se situacija trebala smiriti da se zadrži stabilnost i da se što manje stvari promijeni. Slično kao prošlogodišnja pobuna u BiH, makedonski su prosvjedi dokaz neodrživosti situacije u našim malim banana-republikama koje ovisе o autoritarnim i reakcionarnim lokalnim vladarima i potpori imperijalizma. Također slično kao i prošle godine, gušenje tih protesta pokazuje neposrednu nužnost izgradnje revolucionarne alternative tranziciji. ★

NEVIDLJIVI OKUPATOR AFGANISTANA

Kada se početkom godine birao predsjednik republike mi smo rekli da to nisu naši izbori ni naši kandidati. Svi kandidati za tu beskorisnu funkciju bili su predstavnici interesa kapitalista. Žena koja je na kraju pobijedila je (uz to što je jednako beskorisna i jednako predana interesima kapitala) dodatno još radila i izravno kao agent imperijalizma. Kao zaposlenica NATO-a ona je svoju karijeru gradila služeći interesima drugih zemalja (prije svega SAD-a i zapadnoeuropskih sila) a protiv interesa malih naroda. Činjenica da je moguće da netko tko radi za strane sile postane predsjednica države dobro pokazuje i polukolonijalni položaj u kojem se trenutno nalazi Hrvatska.

Bilo je zato očekivano da jedan od prvih vanjskopolitičkih poteza nove predsjednice bude posjeta Afganistanu. Ta je zemlja već 14 godina pod stranom okupacijom koja je službeno izvršena kako bi se oslobodio tamošnji narod. Ali ne samo da narod nije oslobođen, nego je zemlja okupacijom dodatno razorena. Pravu vlast u zemlji drže jednako reakcionarni plemenski vođe, ženomrsci i feudalni eksploatatori koji su bili na pozicijama moći i za vrijeme talibana, samo što su sad službeno pristali služiti Amerikance. Talibani su s druge strane još dodatno ojačali jer im je borba protiv okupatora dala nove simpatizere i regrute. S obzirom na to što im radi

NATO svojim bombardiranjima dronovima i podrškom lokalnim moćnicima, mnogima ni talibani više ne izgledaju tako loše.

U takvoj situaciji ne čudi što je Afganistan zemlja s najviše izbjeglica u svijetu nakon Sirije. Manji dio od milijuna Afganistanaca koji su pobjegli iz zemlje došao je i do Europe. Ali države koje su im srušile kuće i ubile obitelji te istjerale iz zemlje porijekla ih ne žele zbrinuti već dodatno ratuju protiv njih i nazivaju ih "ilegalcima". Hrvatska je dio tog sustava jer i okupira i uništava zemlju, a i ratuje protiv izbjeglica, samo je situacija dodatno apsurdna jer to ne radi u interesu "svog" kapitala, nego stranih sila. Održavanje papirnato režima u Kabulu koji tlači vlastiti narod u ime imperijalizma ljude u Hrvatskoj košta oko 200 milijuna kuna godišnje, odnosno ukupno do sad oko dve milijarde kuna iz državnog proračuna. A sve to u zemlji čije vlasti neprestano kukaju da nemaju novca i da moraju "štedjeti".

Taj novac se troši za kupnju nepotrebne opreme, sudjelovanje u borbama koje s Hrvatskom nemaju nikakve veze i, naravno, plaće za privlačenje sirotinje iz Hrvatske da se ide boriti protiv sirotinje u Afganistanu u tom suludom ratu za interese nekih trećih država i kapitala kojem služe. ★

REFERENDUM

Malo tko može pobrojati sve referendumske inicijative zadnjih godina u Hrvatskoj kojima se pokušalo utjecati na politike različitih vlada. Svi smo već navikli na vlade koje otvoreno i slobodno krše sva svoja predizborna obećanja, povlače poteze i provode politike koje nemaju gotovo nikakvu potporu javnosti i koje općenito jedna za drugom obaraju rekorde niske popularnosti. Drugim riječima, vladama već godinama ne vjeruje nitko, što ne čudi s obzirom na katastrofu koju proizvode. Takva široka mržnja prema vladinim politikama olakšala je skupljanje potpisa za referendume protiv njih koji su još jednom pokazali koliko je vladin mandat na staklenim nogama.

Logičan odgovor nedemokratskih vlasti bez potpore jer pokušaj ograničavanja referenduma prije svega da bi se izbjegla ta demonstracija njihove nepopularnosti. To je ono što ova vlada pokušava izvesti sada: potpuno suprotno svojim obećanjima, žele otežati referendume koje su obećali olakšati. Ali unatoč tome što se vlasti očito boje izjašnjavanja birača, ne treba maštati o referendumu kao nekom moćnom instrumentu direktne demokracije i narodne vlasti. Za početak, za referendum vrijedi skoro sve što vrijedi i za izbore: na njima je uvijek u velikoj mjeri u prednosti onaj tko ima sredstva da financira reklame, tko ima veze da bude blizu medijima i moćnim pojedincima koji će ga poduprijeti. To znači da i u referendumima zadnju riječ imaju oni koji su već moćni.

To se najbolje vidi na primjerima referenduma za osnaživanje diskriminacije u braku koji je imao snažnu podršku jedne frakcije buržoazije te je zbog nje glatko prošao dok je drugi referendum iste ekipe o ograničavanju moći političkih stranaka neslavno propao. U navodno neposrednom i slobodnom izjašnjavanju birača prošao je referendum koji diskriminira jedan dio stanovništva, a propao onaj koji ograničava svemoć političke elite!? Osim toga, čak i kad je sakupljeno dovoljno potpisa, kao što se dogodilo kod pitanja o autorsingu i autocestama, referendume je jednostavno zabranio Ustavni sud, izražavajući volju cijele političke elite.

Dosadašnja praksa referenduma u Hrvatskoj pokazuje da oni prolaze kada se koriste za sukobe unutar vladajuće klase, ali ne uspijevaju kada se pokušavaju koristiti protiv vladajuće klase u

cjelini. Zato je trenutno skupljanje potpisa za referendum o referendumu plemenito, jer želi spriječiti dodatno ograničavanje formalnih demokratskih prava, ali legalistički "neočartizam" neće riješiti problem koji imamo sa državom u cjelini, koja je instrument klasne vladavine. Prava direktna demokracija nikada nije moguća u sustavu koji počiva na klasnim razlikama, koji tobože ravnopravne donositelje odluka potajno dijeli na moćnike i one bez stvarnog utjecaja.

Referendum svakako treba spasiti, ali njegov smisao u najvećoj mjeri ovisi o tome možemo li se organizirati tako da prokažemo i suprotstavimo se sustavu diktature kapitala koja na svakodnevnoj razini ograničava korištenje demokratskih prava, čak i onih koje službeno garantira. A za to će trebati puno više od prikupljanja potpisa za promjenu pojedinih zakona. ★

MARKOV TRG

Nakon više od 200 dana prosvjeda ispred Ministarstva branitelja dio branitelja iz Savske odlučio je istu taktiku primijeniti i na Markovom trgu. Tom činu su prethodile neuspješne aktivnosti prosvjednika koji su po završetku predsjedničkih izbora izgubili medijsku pažnju. Vješto smišljenim planom, priključivši se prosvjedu radnika Imunološkog zavoda i RIZ-a, dio branitelja odlučio se utaboriti na Markov trgu koristeći istu shemu koja se pokazala kao najprivlačnija za medijsku pozornost. Kao i dosad, glavnu riječ preuzima Klemm, a HDZ-ovi zastupnici "spontano" doskaču glumeći velike zaštitnike branitelja. Glavna zvijezda prosvjeda, Josip Klemm, koja nije ratni invalid niti je gubitnik tranzicije, do kraja večeri je u prvim redovima. Malo je u funkciji glasnogovornika branitelja komunicirajući s medijima preko mobitela, malo u funkciji pregovarača s policijom, a malo i u funkciji heroja koji spašava branitelja koji je prijetio da će se baciti s krova zgrade. Da li je sve ovo "prijamni" za novog ministra u HDZ-ovoj vladi ostaje nam za vidjeti.

Iako javne nastupe branitelja iz Savske obilježava militantna retorika ipak je smiješno kad režimski mediji od toga rade paniku. Niti ovoga puta nisu izostale pretenciozne priče o državnom udaru i rušenju ustavnog poretka. Dok je policija te večeri bila taktički suzdržana, mnogi radnici nisu imali te sreće u borbi za svoja prava, niti medije da o njima senzacionalistički izvještavaju. Nasilje države prema radnicima RIZ-a i IMZ-a, na koje radnici neprestano upozoravaju, tako je ponovno ignorirano zbog nevažnog naguravanja o kojem se danima pričalo. Svu bijedu hrvatskih političkih elita pokazala su te večeri javljanja uživo u kojima se najveća zabrinutost pokazala za interese stranih "investitora". Preplašene kompradore brinulo je što li će si misliti "investitori" dok sljedećeg jutra krenu s eksploatacijom radnika. Sluganski mentalitet svih dosadašnjih vlada najbolje je dočarao sam Predrag Matić sa svojom paranojom da ćemo biti izbačeni iz EU. Nakon što ih je premijer odlučio primiti, branitelji su se povukli s Markovog trga čime su se stvari vratile u svoju kolotečinu: branitelji inzistiraju na smjeni ministra Matića, što definitivno neće doprinijeti njihovom boljem položaju, a vlada na odgovorima da iza svega stoji HDZ, pri čemu im posebno ide na ruku prisutnost raznih parazita i kriminalaca iz svijeta biznisa, Crkve, estrade, sporta, medija itd. među podržavateljima prosvjeda.

Odustajanjem od opravdanih socijalnih zahtjeva i kritike tranzicijske politike koja je od braniteljske populacije dobrim dijelom napravila socijalne slučajeve, njihovo pitanje će i dalje služiti samo za dnevno-političko prepucavanje HDZ-a i SDP-a. ★